

REZUMAT

HITEL (Credit) — titlul operei de bază a marelui politician maghiar Széchenyi István (apărută în anul 1830) — îmbrățișează nu numai noțiunea creditului economic, ci în frazeologia lui — „a crede și a putea crede altuia“ — se întinde și asupra conceptului moral și spiritual și ca atare: creditul devine baza și resortul tuturor intențiilor reformatoare, cât și a spiritelor și acțiunilor reînviatoare. Redactorii și colaboratorii revistei „Hitel“ sunt tinerii intelectuali maghiari ardeleni pe baza ideologiei széchenyiene.

Dr. GYÖRFFY ISTVÁN: Bazele culturii ungare noi.

Autorul cel mai temeinic cunoscător de astăzi al vieții țărănești ungare și a problemei culturii folclorice, cercetează în escul de față rolul, pe care tradiția poporană are de împlinit în noua cultură ungară. Principiul de bază al autorului este, că nici istoria, nici limba nu s'a dovedit capabilă de a menține tradiția națională, cu privire la închiegarea domnului și a țaranului, maghiarului și a nemaghiarului. Pune întrebarea: oare venise timpul reluării revizuirii concepției despre cultura națională favorizată de clasa mijlocie de astăzi și se pune drept baza culturii naționale ungare chiar tradițiile poporane.

Eseul cuprinde trei părți: În partea primă cercetează separat elementele tradiției, ca muzica populară, drama populară, dansul popular, arta decorativă, portul popular, arhitectura, gastronomia ungară, și știința populară. În cadrul celei din urmă cercetează chestiunile în legătură cu creșterea vitelor și ale agriculturii populare. Capitolul despre știința populară este de o însemnătate deosebită. Ni se dovedește cu nenumerate exemple câte neajunsuri proveniră din faptul, că știința agriculturii ungare nu s'a ocupat cu cunoștința populară bogată în experiență seculară, ci se hrănise succesiv din izvoare străine de specialitate și în defavoarea tradițiilor popularizase un sistem și o metodă nepotrivită și străină acestora. A doua parte este închinată chestiunii culegerii tradițiilor populare și a popularizării lor. Constată, că pe lângă cultivarea etnografiei obiective culegerca etnografică de ordin spiritual a fost destul de neglijat, deși originea acesteia anticipiază pe cea de ordin obiectiv. Din cauza celor constatate în cele ce urmează solicitază întemeierea „Skanzen“-urilor ungurești (muzee etnografice sub cerul liber), care urgent organizarea apărării monumentelor etnografice, apoi scoate în relief reforma grupării „Gyöngyös Bokréta“ pe baza unor puncte de vedere, care respectă știința. Partea a treia analizează relațiunea dintre tradiția populară și educația, dând instrucții metodologice în legătură cu școala secundară, educația normală și cea a seminariștilor.

În sfârșit atrage atențiunea, că după săvârșirea desrobirii iobăgiei din 1848 trebuie să urmează pasul următor: enunțarea unirii sufletești, această însă nu e rea-

lizabilă decât punând drept baza culturii ungare cultura populară, adică tradiția populară.

INCZE LAJOS: Oala din Corund.

Corund e o comună rurală din jud. Odorheiu, care datorită industriei sale de ceramică e cunoscută pâna și în țările depărtate. Studiul de față ne prezintă starea actuală a industriei oalelor din Corund precum și lupta cruntă ce se desfășoară între manufactura în stare de înflorire și astăzi și cucerirea spațială a industriei de fabrică în plină ascensiune. Este o constatare curioasă, că olarul secui corundian nu mai lucrează după gust propriu, adică și-a rupt legătura cu legile artei populare, a devenit om de afacere, care își dă seamă foarte bine de gustul cumpărătorilor și se accomodează de acesta. Astfel oala din Corund nu-și a putut păstra unitatea stilului și a ornamentului, prin consecință arta populară ajunsese într-o criză puternică.

SZABÓ ZOLTÁN: Maghiarismul lui Zrinyi.

Autorul cercetează notele de maghiarism ale poetului Zrinyi, de origine croată și constată, că „maghiarismul lui se trage din faptul că Zrinyi s'a conformat cu destinul maghiar, iar ceea ce a determinat acest maghiarism este cunoștința deplină a situației maghiare.“ Cu citatele din opera lui Zrinyi ne dovedește, că maghiarismul nepieritor al lui constă în faptul, că el nu se mulțumește cu cunoașterea situației ungare de atunci, - ca și tânguitorii contemporani - ci vrea să ajută de bună voie într-o schimbare acestei situații. Dorința lui de acțiune se baza pe o cunoaștere vastă locală; iar cu privire la asumarea datorinței asupra lui - nu rătăcește, ca atâtă dintre contemporanii săi.

Dr. SÁRY ISTVÁN: Mișcarea cooperatistă studențească.

Statistica prezintă completează studiul autorului cu titlul: „Mișcarea cooperatistă din România“ publicată în numărul nostru anterior. Ne prezintă situația materială a celor trei cooperative studențești clujene: dintre cari cea mai stabilă e cooperativa „Mercur“, fondată de studenți români dela Academia Comercială, cuprinzând restaurant, frizerie și pantofarie. Un factor comercial considerabil este și cooperativa textilă a studenților maghiari „Alfa“ și este în plină dezvoltare cooperativa de alimente „Méhkas.“

JUHÁSZ ISTVÁN: Factorii sociali ai Principatului ardelean.

Acest studiu istoric vede factorii sociali de pe vremea Principatului ardelean în cele trei națiuni ardelenesti: în confederația „universitas nobilium“, în „universitas Sicularum“, și în „universitas Saxonum“, care împreună ca „unio trium nationum“ constituiesc baza edificiului Ardealului de pe vremuri. După o analiză minuțioasă a celor trei „universitas“ pune chestiunea, de ce românii n'au luat parte în munca edificatoare socială a Principatului ardelean. Constată, că Românii de atunci din cauza situației lor culturale și social-economice nu puteau să joace un rol aparte. În sfârșit stabilește, că baza unității națiunilor ardelenene nici cum nu stătea pe conștiința ardelenă (transilvanism), ci pe unele considerațiuni politice și pe forța capabilă de a organiza un stat emanată de geniul politic al principilor.

Dr. PARÁDI FERENC: Situația bibliotecilor populare.

Unul dintre cei mai importanți factori ai mișcărilor culturale noi este biblioteca populară. Autorul stabilește că maghiarimea de pe teritoriul României înaintea anului 1919 posedea 241 biblioteci populare, dintre cari în urma schimbării puterii de stat se desființase 133, rămânând 108, iar se înființase din nou 409, deci azi

numărul bibliotecilor populare ungare în funcțiune este 517. Tratează pe scurt desfășurarea mișcării bibliotecești populare ungare de după războiu, dă lista cărților mai mult întrebuințate și recapitulază învățăturile culese în cursul celor 20 de ani trecuți.

Rubrica permanentă intitulată *Metamorphosis Transilvaniae* tratează pe primul loc cu titlul „Pro Domo” chestiuni curente actuale, Padányi Gulyás Jenő publică un articol intitulat „Cele trei fețe ale țăranului maghiar”, Albrecht Dezső tratează reedificarea satului bucovenian Vorniceni (jud. Suceava) căzut victimă incendiului, Kесе Attila se ocupă cu problema educației sociale, Szűcs Elemér cu principiile educației fizice, iar V. S. cu chestiuni bancare maghiare ardelen.

ZUSAMMENFASSUNG

HITEL (Kredit) — ist der Titel des grundlegenden Werkes des grossen ungarischen Politikers Széchenyi, aus dem vergangenen Jahrhunderte, erschienen im Jahre 1830. Dieses Werk umfasst nicht den Begriff des wirtschaftlichen Kredits sondern dehnt nach seiner Phraseologie auch auf das „einander glauben und glauben können“, auf den Begriffskreis des moralischen und geistigen Kredits aus, und als solches ist Kredit der Grund und die Triebfeder aller Reformabsichten, aller Erneuerung zielender Gedanken und Taten. Die Verfasser und Mitarbeiter der Zeitschrift „Hitel“ sind die jungen Intellektuellen von Siebenbürgen, die auf der Grundlage der Ideen Széchenyis stehen.

Dr. GYÖRFFY ISTVÁN: Die Grundlagen der neuen ungarischen Kultur.

Der Verfasser ist der bester Kenner des heutigen ungarischen Bauernlebens und der Fragen der Volkskultur. In diesem Studium prüft er, welche Rolle die Volkstradition in der neuen ungarischen Kultur einnehmen soll. Sein Grundsatz ist: die Geschichte und die Sprache erwiesen sich nicht als Erhalter der Nation, welcher den Herrn und den Bauern — den Ungarn und Nichtungarn — unzerrennlich verscholzen hätte. So wirft er die Frage auf: ob die Frage gekommen ist, dass unsere Mittelklasse ihre bisherige Auffassung über die Nationalkultur nachprüfen und die Volkstradition als Grund zur ungarischen Nationalkultur legen soll.

Das Studium hat drei Teile: Der erste Teil prüft die einzelne Traditionselemente, sowie: die Volksmusik, das Volksdrama, den Volkstanz, die Volkskunst, die Volkstracht, die Baukunst, die ungarische Küche, das Volkswissen und im Rahmen des letzteren studiert er die Fragen der volkstümlichen Viehzucht und der Landwirtschaft. Von besonderer Bedeutung ist derjenige Teil wo er von dem Volkswissen schreibt. Mit zahlreichen Beispielen zeigt er wieviel Nachteil stammte davon ab, dass die ungarische Landwirtschaft sich nicht um das Jahrhundert alte Volkswissen kümmerte, sondern folgerichtig immer von fremden Fachstudien nährte und wie sie fremdes System und fremde Methoden zu verpflanzen versucht hat. Der zweite Teil beschäftigt sich mit dem Sammeln der Volkstradition und mit den Fragen der Vervolkstümlichung. Er stellt fest, dass neben dem Pflegen der Gegenständlichen-Ethnographie das Geistig-Ethnographischesammeln ziemlich zurückgeblieben ist, obwohl ihre Anfänge noch vor das Gegenständlich-Ethnographischesammeln reichen. Deshalb vordert er die Gründung der ungarischen „Skanzen“ und hält die Organisierung einer Verteidigungsgruppe für Volkstümliche-Kunstdenkmäler

unerlässlich. Er spricht noch von der Reform des „Gyöngyös Bokréta“, dem Achten des wissenschaftlichen Standpunktes. In dem dritten Teil prüft er den Zusammenhang zwischen der Tradition und Erziehung und gibt methodische Instruktionen im Zusammenhange mit der Mittelschule, Lehrer- und Pfarrerbildung.

Am Ende weist er auf die im Jahre 1848 geschehene Freisetzung der Hörigen hin und sagt, dass jetzt ein zweiter Schritt folgen sollte: man muss die seelische Vereinigung aussprechen. Dies kann man nur dadurch erreichen, dass die Volkskultur, das heisst die Volkstradition als Grundlage zur Nationalkultur gelegt wird.

INCZE LAJOS: Töpfe aus Korond.

Korond liegt im Udvarhely Komitat. Dieses Dorf ist durch seine Topf-industrie berühmt geworden. Incze zeigt die heutige Lage dieser Industrie und spricht von dem harten Kampf womit dieser brave Gewerbestand gegen die Gross-industrie sich behaupten will. Der Szekler aus Korond kann heute schon nicht mehr nach seinem Geschmack arbeiten. Das heisst, er musste sich von den Gesetzen der Gewohnheiten scheiden und wurde Kaufmann. Er ist gezwungen den Geschmack seiner Käufer zu beobachten und sich daran zu fügen. So musste der Topf aus Korond auf seinen einheitlichen Styl und seine einheitliche Verzierung verzichten. Dadurch ist diese Art von Volkskunst in eine sehr schwere Krise geraten.

SZABÓ ZOLTAN: Zrinyi's Ungartum.

Der Verfasser analysiert Zrinyi's Ungartum da dieser kroatischer Herkunft sei. Er zeigt, dass beste Beweise seines echter Ungartums sind: er hatte sich immer als ein Ungar benommen, sich in die ungarische Lage eingefühlt und das Ungartum gekämpft. Mit Zitaten aus seinem Werke zeigt der Verfasser, dass Zrinyi nicht zufrieden mit Darstellen der Beschwerden der Ungarn war, wie seine Zeitgenossen es getan haben, sondern er versuchte zu helfen und eine Lösung zu finden. Er sah immer klar seine Aufgabe und irrte sich nicht herum als sovielen seiner Genossen.

Dr. SÁRY ISTVÁN: Die Studentengenossenschaften.

Die gegenwärtige Angabenmitteilung ist eine Ergänzung zum Studium des Verfassers über „Die Genossenschaftsbewegung in Rumänien“, das wir in unserem vorigen Heft bereits veröffentlicht haben. Hier bespricht er die wirtschaftliche Lage der drei Studentengenossenschaften aus Klausenburg. Da erwähnt er, dass die reichste Genossenschaft der rumänischen Studenten der Handelsakademie gehört, unter den Namen „Mercur“. Sie haben Gasthaus-, Friseur-, und Schuhmachergenossenschaft. Es ist aber von Bedeutung die auf die Initiative der ungarischen Studenten zustandegekommene „Alfa“, eine für Kleidung- und Stoffanschaffende Genossenschaft, ausserdem die entwicklungsfähige Mensa „Méhkas.“

JUHÁSZ ISTVÁN: Die gesellschaftlichen Faktoren des siebenbürgischen Fürstentums.

Dies geschichtliche Studium stellt fest, dass die gesellschaftlichen Faktoren des siebenbürgischen Fürstentums die drei Nationen waren, d. h.: die universitas Nobilium, universitas Sicularum und universitas Saxonum. Das unio trium nationum bildete das Fundament des einmaligen Siebenbürgens. Nach ausführlicher Analyse der drei universitas stellt er die Frage, warum die rumänische Nation an der Bauarbeit der siebenbürgischen Nationalgesellschaften keinen Teil genommen hatte. Er stellt fest, dass das damalige Rumänentum wegen ihre kultur- und sozialwirtschaftliche Lage keine gesonderte Rolle tragen konnte. Schliesslich verweist er darauf, dass die siebenbürgischen Nationen sich nicht wegen ihres siebenbürgischen

Bewusstseins zusammen hielten, sondern das politische Bedenken und die staatsbildende Kraft ihrer Fürsten sie fest zusammen knüpfte.

Dr. PARÁDI FERENC: Die Lage unserer Volksbibliotheken.

Die Volksbibliothek ist das bedeutendste Hilfsmittel in der neuen Kulturbewegung. Der Verfasser des Studiums stellt fest, dass die Ungaren die heute im Rumänien leben, bevor 1919 nur 241 Volksbibliotheken gehabt hatten. Von diesen hörten nach dem Imperiumswechsel 133 auf. Es sind bloss 108 geblieben. Nachher begründete man wieder 409, so dass wir heute schon 517 Volksbibliotheken haben. Er beschränkt sich kurz mit dieser Bewegung, mit ihrer Ausbildung nach dem Kriege, und fasst kurz die Lehren der vergangenen zwanzig Jahren zusammen.

Metamorphosis Transylvaniae: Dieser beständige Raum beschäftigt sich in erster Reihe unter dem Titel „Pro Domo“ mit zeitmässigen Fragen; dann schreibt Padányi Gulyás Jenő über die drei Epochen der Bauernanschauung; Albrecht Dezső teilt uns die Bauarbeit von Józseffalva aus Bukovina mit; Kese Attila beschäftigt sich mit den Fragen der Gesellschaftserziehung, Szűcs Elemér mit dem Leibeserziehungswesen und kollektiven Sport, V. S. berichtet über die siebenbürgisch-ungarische Bankangelegenheiten.